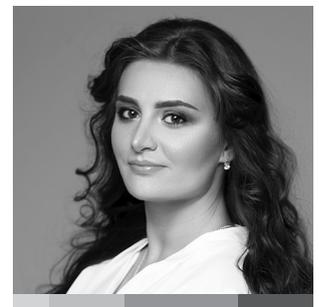

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ОКРЕМИХ РІШЕНЬ, УХВАЛЕНИХ ЄСПЛ ПРОТЯГОМ СІЧНЯ 2019 РОКУ, АБО ПОДАЛЬШІ КРОКИ З ВИВЧЕННЯ АБЕТКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Олександр Дроздов, адвокат, доцент, заслужений юрист України, доцент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доцент, член Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Перший проректор Вищої школи адвокатури, Член Науково-консультативної ради при Верховному Суді, к. ю. н.

Олена Дроздова, адвокат, старший викладач кафедри кримінального права і правосуддя Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка С. Дем'янчука, помічник Першого проректора Вищої школи адвокатури, к. ю. н.

1. Стаття 1 (Зобов'язання поважати права людини)¹ КЗПЛ

Рішення від 29.01.19 р. у справі «Güzelyurtlu та інші проти Кіпру і Туреччини» (заява № 36925/07)²

Заявниками були родичі трьох осіб, убитих у січні 2005 року на території Кіпру, яка була на той час підконтрольною кіпрському уряду. Підозрюваний у вчиненні злочину втік на територію Турецької Республіки Північного Кіпру (ТРПК). Розслідування вбивства практично одночасно було розпочате на обох територіях — і Кіпру, і ТРПК, однак не принесло жодних результатів, оскільки уряди двох ворогуючих держав відмовлялися співпрацювати між собою. Так, існували проблеми з передачею доказів і екстрадицією підозрюваного. Турецька влада вимагала передачі всіх матеріалів справи для продовження розслідування на своїй території, тоді як Кіпрський уряд вимагав у відповідь видачі винних для притягнення їх до відповідальності.

Заявники у 2007 році звернулися до ЄСПЛ із заявою про порушення ст. 13 КЗПЛ та ст. 2 КЗПЛ та скаржилися на відсутність ефективних засобів юридичного захисту.

Суд дійшов висновку, що мало місце порушення ст. 2 у процесуальному аспекті, аргументувавши свою позицію тим, що держави повинні були вживати всіх належних і можливих заходів щодо взаємної співпраці при проведенні досудового розслідування. ЄСПЛ визначив, що кроки, які були зроблені для співпраці з метою продовження розслідування, жодним чином не свідчили б про визнання Кіпром ТРПК. Так само дії, спрямовані на ефективне розслідування вбивства, не означали б для Туреччини визнання її суверенітету над північною частиною Кіпру. Також Суд звернув увагу на те, що уряди держав відверто ігнорували процесуальні вимоги один одного, і навіть сприяння Миротворчих сил ООН не допомогло державам-

¹ Стаття 1 КЗПЛ. *Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.*

² *Güzelyurtlu and Others v. Cyprus and Turkey*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-189781%22%5D%7D>

відповідачам досягнути якогось взаєморозуміння у цій конкретній ситуації. Це також не приводить до того, що Туреччина має визнаний міжнародною спільнотою суверенітет над Північним Кіпром. Небажання через політичні суперечності налагодити співпрацю призвели до того, що підозрюваних було звільнено. Саме через те, що уряди держав не змогли через існуючі між ними політичні протиріччя дійти згоди та координувати процес розслідування, то не було досягнуто справедливого результату. Колегія суддів визнала, що саме відсутність співпраці між урядами двох держав була порушенням процесуального аспекту ст. 2 Конвенції.

2. Стаття 2 (Право на життя)³ КЗПЛ

Рішення у справі від 31.01.19 р. «Fernandes de Oliveira проти Португалії» (заява №78103/14)⁴

У березні 2018 року ЄСПЛ розглянув скаргу матері, син якої покінчив життя самогубством під час перебування у психіатричній лікарні. З фабули справи вбачається, що він вже тривалий час страждав від психічних розладів, у зв'язку з чим і був поміщений в одну з психіатричних лікарень. Одного дня він самостійно залишив територію лікарні і скоїв самогубство, кинувшись на залізничну колію під потяг. Заявниця звернулась з позовом до адміністрації лікарні, яку звинувачувала в тому, що лікарі не подбали належним чином про її сина, не провели медичного огляду, не забезпечили відповідне лікування та необхідний нагляд за пацієнтом, який мав психічну хворобу. Саме це дало змогу її синові покинути територію лікарні і покінчити з життям.

З'ясувавши всі обставини справи, Суд дійшов висновку, що справді мало місце порушення ст. 2 Конвенції, зокрема заходи контролю та безпеки, які були запроваджені адміністрацією лікарні та позитивно відзначені Судом, виявилися неефективними, оскільки не допомогли виявити відсутність пацієнта протягом

більше ніж трьох годин на території закладу. Більше того, ця спроба самогубства була не першою, тож лікарі повинні були б припускати можливість її повторення і мали б на це зважати. Також ситуація ускладнювалася близькістю залізничної колії до лікувального закладу, у якому перебував син заявниці. Саме ці обставини дали Суду підстави визнати, що держава не вжила всіх належних заходів для охорони життя і здоров'я психічно хворих осіб не лише від навколишнього оточення, а й від них самих, а тому було визнано порушення предметного аспекту ст. 2 Конвенції.

Рішення у справі «Mortier проти Бельгії» (заява № 78017/17)⁵

Заявник скаржився на те, що його не було повідомлено про евтаназію власної матері. На його думку, лікарі припустилися порушення правил проведення евтаназії, передбачених відповідним Актом про евтаназію, не повідомивши ані його, ані його сестру. Скаржник звертався свого часу до спеціальної лікарської комісії з аналогічною скаргою, однак його звернення не було розглянуте належним чином. Прокурор у свою чергу відмовився від продовження розслідування по цій справі у зв'язку з «недостатністю доказів». На думку заявника, така поведінка лікаря та подальші дії уповноважених органів завдали шкоди його психічному самопочуттю та були втручанням у сімейне життя.

Рішення від 29.01.19 р. у справі «Güzelyurtlu та інші проти Кіпру і Туреччини» (заява № 36925/07)

Фабула цієї справи описана на с. 54.

Суд, встановивши на основі поданих йому матеріалів та заслухавши доводи сторін, визнав, що політичні протиріччя не можуть ставати на заваді взаємній співпраці, особливо якщо це стосується розслідування вбивства. Через це було односторонньо визнано, що мало місце порушення процесуального аспекту ст. 2 КЗПЛ. Через недосагнення згоди та небажання співпрацювати досудове розслідування було

³ Стаття 2 КЗПЛ. 1. *Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.* 2. *Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили: а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства; б) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою; с) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.*

⁴ Maria da Glória Fernandes de Oliveira v. Portugal. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-189426%22%5D%7D>.

⁵ Mortier v. Belgium (communicated case). Information Note on the Court's case-law 225 January 2019. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2278017/17%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22002-12281%22%5D%7D>.

неефективним, що порушило оскаржуване заявниками право на життя.

3. Стаття 3 (Нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження)⁶ КЗПЛ

Рішення у справі «Rashkovi проти Болгарії» (заява № 52257/09)⁷

Заявники — подружжя, яке скаржилось на те, що діями поліцейських, які полягали у проведенні обшуку на території будинку, де перебувала вагітна заявниця, було спровоковано передчасні пологи останньої. Із обставин справи видно, що поліція підозрювала заявника у розкраданні деревини, а тому, відповідно, й проводила обшук на території його будинку з метою знайти докази такого злочину. Заявниця ж перебувала в цей час на 36 тижні вагітності і з вікна спостерігала за обшуком. У зв'язку з сильним душевним хвилюванням та переживанням жінка, як стверджували заявники, передчасно народила дитину. На їхню думку, такою поведінкою з боку правоохоронців вагітну жінку було піддано нелюдському та такому, що принижує гідність, поводженню. Суд визнав скаргу неприйнятною, оскільки пологи на 36 тижні не можна вважати викликаними передчасно, а сама вагітна не контактувала з поліцейськими того дня і, більше того, була негайно доставлена після початку пологів до пологового будинку, де народила здорову дитину.

Рішення від 15.01.19 р. у справі «Ilgiz Khalikov проти Росії» (заява № 48724/15)⁸

У 2015 році громадянин Росії, який відбував покарання вигляді позбавлення волі, звернувся до Суду з заявою про порушення ст. 3 Конвенції. Суть справи полягала в тому, що заявник отримав вогнепальне поранення від пістолета одного з офіцерів поліції під час сутички між ув'язненими та конвоем, яка виникла при перевезенні осіб. Заявник вважав, що офіцер поліції, відповідальний за перевезення, недбало поставився до затверджених правил переміщення ув'язнених осіб, помістивши їх в один транспортний засіб із працівниками поліції, які супроводжували їх.

Саме через це і виникла сутичка, у ході якої вистрілив пістолет одного з поліцейських. Унаслідок цього куля рикошетом відлетіла і влучила у заявника, поранивши йому ліву ногу. Заявника було в результаті поміщено до тюремного госпіталю, де він лікувався, а потім виписано.

Суд, дослідивши відповідне законодавство та обставини справи, дійшов висновку, що мало місце порушення ст. 3 КЗПЛ. Так, через те, що відповідальний за транспортування ув'язнених офіцер знехтував правилами перевезення і в один фургон помістив більше осіб, аніж передбачено правилами, заявник не мав окремої камери, у якій він мусив їхати (відповідно до правил). Саме через те, що він опинився в осередку сутички, яка виникла під час перевезення, заявник отримав поранення. Той факт, що пістолет вистрілював випадково і ніхто не мав на меті вражати заявника, Суд не визнав вагомим аргументом. Основною причиною травми стало недбале ставлення офіцера поліції до правил перевезення. Грунтуючись на цьому, Суд односторонньо визнав, що мало місце порушення ст. 3 Конвенції.

Рішення від 31.01.19 р. у справі «Rooman проти Бельгії» (заява №18052/11)⁹

Заявник — громадянин Бельгії, який тривалий час страждав від психічних розладів здоров'я, звернувся у 2011 році до ЄСПЛ зі скаргою на порушення ст. 3 КЗПЛ. Заявника у зв'язку з психічною хворобою було поміщено під нагляд лікарів в одну з психіатричних лікарень Бельгії. Заявник спілкувався виключно німецькою мовою, яка, відповідно до норм бельгійського законодавства, є однією з трьох офіційних мов держави-відповідача. Тим не менше, у лікувальному закладі, де перебував заявник, не було нікого з персоналу, хто б володів німецькою. Через це лікування заявника фактично не просувалося та було малоефективним. Рада з психічного здоров'я неодноразово на своїх засіданнях визнавала, що через мовний бар'єр лікування пацієнта-заявника практично неможливе. Однак так само неможливо його звільнити з-під нагляду фахівців. У зв'язку з цим заявник пере-

⁶ Стаття 3 КЗПЛ. Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

⁷ Rashkovi v. Bulgaria. Information Note on the Court's case-law 225 January 2019. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rashkovi%20v.%20Bulgaria%2052257/09%22%5D,%22display%22:%5B%22%5D,%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%5D,%22itemid%22:%5B%22002-12304%22%5D%7D>.

⁸ Ilgiz Khalikov v. Russia. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-189166%22%5D%7D>.

⁹ Rooman v. Belgium. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189902>.

бував у психіатричній лікарні протягом 13 років без надання йому належної медичної допомоги. Єдині незначні зрушення в процесі його лікування мали місце у період із 2014 по 2015 рік, коли у лікарні працював німецькомовний психолог. Про мовний бар'єр між пацієнтом та лікарями були повідомлені компетентні органи місцевої влади, які, однак, практично не вживали ніяких заходів, спрямованих на подолання цієї перешкоди.

Із урахуванням того, що через мовний бар'єр та невжиття належних заходів органами влади для його подання заявник 13 років перебував у психіатричній лікарні без медичної підтримки, Суд визнав це перебування таким, яке принижує гідність особи, а отже, у цьому випадку мало місце порушення ст. 3 КЗПЛ.

Рішення від 17.01.19 р. у справі «Х та інші проти Болгарії» (заяви № 22457/16, № 22457/16)¹⁰

Заявниками по справі були двоє усиновлених італійцями підлітків болгарського громадянства та самі усиновлювачі. Вони скаржилися на те, що під час перебування у Болгарії у будинку для дітей, позбавлених батьківського піклування, вони піддалися сексуальному насиллю, а уповноважені органи влади, будучи повідомленими про це, не вживали належних заходів для запобігання таким випадкам і розслідуванню цих злочинів, хоча повинні були це робити відповідно до вимог закону (позитивні зобов'язання держави щодо посиленого захисту вразливих верств населення). Під сумнів у скарзі ставиться те, що органи державної влади та правоохоронці не вжили належних заходів для попередження та усунення випадків сексуального насилля над дітьми у притулках. Виходячи з фабули справи, інформація про такі випадки не була новою і вже потрапляла до уваги ЗМІ та самих правоохоронців. Заявники стверджували, що органи державної влади повинні були вжити більш радикальних заходів для превенції таких випадків у дитячих будинках. Уряд держави-відповідача у свою чергу зауважив що проводилося розслідування випадків сексуального насилля над дітьми, про які вже було повідомлено раніше, однак жодних доказів цього не було знайдено. Проаналізувавши та оцінивши доводи сторін, Суд дійшов висновку, що держава-відповідач не порушува-

ла ст. 3 Конвенції через недотримання позитивних зобов'язань щодо забезпечення підвищеної охорони та захисту дітей, позбавлених батьківського піклування. Відповідно у діях уповноважених осіб відсутні прояви небажання проводити розслідування — компетентні органи зробили все, що від них залежало, та вжили всіх передбачених для таких випадків законом заходів. Зважаючи на це, скаргу було оголошено неприйнятною.

Рішення від 24.01.19 р. у справі «Кнох проти Італії» (заява № 76577/13)¹¹

Заявницею була американська студентка, яку підозрювали у вбивстві. Міс Кнокс перебувала протягом двох місяців в Італії, де жила в одній кімнаті з іншою дівчиною. Одного дня у приміщенні було знайдено тіло сусідки міс Кнокс, у зв'язку з чим заявницю й залучили до процесу досудового розслідування як підозрювану. Перебуваючи в стані шоку та сильного душевного хвилювання, під час одного з допитів, який проводився із залученням перекладача, заявниця зізналася, що вбивство вчинив хлопець її сусідки. Підставою для звернення до ЄСПЛ стало те, що на заявницю чинився тиск із боку поліцейських. За словами дівчини, правоохоронці, розуміючи, що допитувана перебуває у стані сильного шоку, шляхом тиску примусили її звинуватити у вчиненні злочину хлопця вбитої. Поліцейський, який проводив допит, схопив заявницю за руку із явною неприхованою злістю, що судом також було розцінене як тиск і переконання. Більше того, у процесі допиту перекладач значно перевищив свої повноваження і виступив як посередник, що також було суттєвим порушенням процедури допиту. Незважаючи на численні заяви та скарги міс Кнокс щодо такої поведінки з боку італійських правоохоронців, не було проведено належним чином жодного розслідування та не встановлено винних. Суд також відзначив, що прокуратура не мала підстав закривати це провадження та припиняти розслідування, оскільки не було доказів, які свідчили б про неправдивість інформації міс Кнокс щодо примусу, який застосовувався правоохоронцями до неї. Враховуючи вищезазначені обставини, суд дійшов висновку, що відсутність розслідування щодо тверджень про жорстоке поведіння поліції

¹⁰ X and others v. Bulgaria. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-189095>.

¹¹ Knox v. Italy. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-189422>.

під час допиту особи, яка перебувала у стані шоку, є порушенням ст. 3 Конвенції.

Рішення від 15.01.19 р. у справі «Gjini проти Сербії» (заява № 1128/16)¹²

Заявником був громадянин Сербії, який відбував у в'язниці покарання за ухилення від сплати зборів при перетині кордону. У ході розгляду скарги було встановлено, що до заявника застосовувалося фізичне насилля з боку його співмешканця у камері для ув'язнених. Однак сам заявник нікому не повідомляв про це, оскільки його сусід погрожував здійснити самогубство у тому разі, якщо хтось дізнається про факти фізичного насилля. Тим не менше, адвокат самого заявника вже після кількох перших днів перебування його клієнта у в'язниці помітив зміни у поведінці. Завдяки клопотанню адвоката, заявника перемістили до іншої камери і насилля над ним припинилося, однак, як виявилось потім, навіть після звільнення з в'язниці, він все ще переживав сильний шок, викликаний подіями у першій камері. На думку заявника та його адвоката, адміністрація в'язниці не виконала своїх обов'язків по забезпеченню безпеки в'язнів та вчасно не відреагувала на факти насилля і зміни в поведінці особи. Представники держави-відповідача намагалися аргументувати таку бездіяльність компетентних органів тим, що потерпілим не було подано ніяких заяв чи скарг із приводу цього інциденту, а тому, на їхню думку, порушення ст. 3 Конвенції відсутні. Тим не менше Суд, натомість, дійшов висновку, що адміністрація в'язниці знала чи принаймні мала і могла знати про факт насилля над заявником, а отже, зобов'язана була вчинити належних заходів по розслідуванню цього випадку, навіть незважаючи на відсутність індивідуального звернення самого потерпілого. Виходячи з цього, Суд визнав порушення ст. 3 Конвенції у її процесуальному аспекті, а саме — невиконання позитивних зобов'язань щодо проведення ефективного розслідування.

¹² Gjini v. Serbia/ URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-189168/>.

¹³ Стаття 5 КЗПЛ. 1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом: е) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічно хворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг.

¹⁴ Стаття 6 КЗПЛ частина 3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права: с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або — за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника — одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя.

Стаття 5 (Право на свободу та особисту недоторканність) КЗПЛ

Стаття 5 § 1 (е) Особи з психічними розладами¹³
Рішення від 31.01.19 р. у справі «Rooman проти Бельгії» (заява №18052/11)

Німецькомовний заявник, який страждав від сильних психічних розладів, скаржився на те, що у лікувальному закладі, у якому він перебував, ніхто з лікарського персоналу не спілкувався німецькою мовою. Тим не менше, німецька мова визнана на національному рівні однією з державних мов. Про наявність мовного бар'єру між заявником та лікарями неодноразово повідомлялося відповідні органи місцевої влади, однак жодних дій, достатніх принаймні для мінімального зрушення його лікування, не було вжито. Через це заявник протягом 13 років перебував у психіатричній лікарні без належної медичної підтримки. Суд одноголосно визнав, що мало місце порушення ст. 5 Конвенції, яке полягало у невжитті компетентними органами заходів для забезпечення надання заявникові можливості отримати лікарську допомогу. Тим не менше, Суд не визнав порушення ст. 5 Конвенції в тій частині, що незважаючи на відсутність лікування, заявник продовжував утримуватися у психіатричній лікарні і перебувати під контролем адміністрації закладу. Суд зазначив, що обов'язком держави і її уповноважених органів є забезпечення захисту та безпеки людей, які страждають від психічних розладів, від навколишнього середовища та їх самих.

Стаття 6 (Право на справедливий суд) КЗПЛ

Стаття 6 § 3 (с)¹⁴

Рішення від 24.01.19 р. у справі «Кнох проти Італії» (заява № 76577/13)

Фабула справи описана на с. 57.

Суд, установивши обставини та заслухавши доводи сторін, визнав, що мало місце порушення ст. 6 Конвенції, яке проявилось у використанні в доказах зловмисного обвинувачення, зробленого в поліції осо-

бою, яка перебувала у стані шоку та не мала доступу до адвоката.

Заявницю було позбавлено можливості залучити адвоката, а отже, вона не мала змоги отримати належну правову допомогу щодо того, як поводитися під час допиту. Функції адвоката з невідомих причин і керуючись, очевидно, материнськими інстинктами турботливості, виконувала перекладач, яка таким чином явно перевищила власні повноваження. Однозначно Суд визнав, що перекладач не може бути тією особою, яка вправі надавати фахову юридичну допомогу. У результаті свідчення, які дала дівчина під час цього «незаконного» допиту, були покладені в основу обвинувачення іншої особи. Заслухавши доводи сторін, Суд визнав, що мало місце порушення ст. 6 Конвенції, яке полягало у незалученні адвоката під час проведення допиту.

Стаття 8 (Право на повагу до приватного і сімейного життя)¹⁵ КЗПЛ

Рішення у справі «Mortier проти Бельгії» (заява № 78017/17)

Заявник — син матері, до якої було застосовано евтаназію, якого не повідомили про рішення матері. На думку заявника, лікар, порушивши вимоги Акта про евтаназію та не повідомивши ні його, ні його сестру про рішення матері щодо припинення власного життя, порушив своїми діями право на недоторканність сімейного життя. Заявник описував у скарзі до Суду, що звертався з відповідними заявами до комісії, до лікарських комісій, які, однак, не провели належного розслідування. Так само і прокуратура відмовилася займатися цією справою, не вбачаючи достатніх доказів. Крім того, заявник стверджував про упереджене і суб'єктивне ставлення лікаря-винуватця до його матері та цього випадку взагалі. Зокрема, напередодні проведення процедури евтаназії матір пожертвувала на користь асоціації, у якій головою є цей же лікар, дві з половиною тисячі євро. Зваживши всі обставини, Суд визнав скаргу прийнятною відповідно до статей 2 і 8 Конвенції.

Рішення від 10.01.19 р. у справі «Khadija Ismayilova проти Азербайджану» (заяви № 65286/13, № 57270/14)¹⁶

У цій справі заявницею була відома журналістка, яка здійснювала журналістські розслідування щодо корупційних схем серед владних верств держави. Вона опублікувала сюжет про таку корупційну схему, у якій брав участь президент. Через певний час у відповідь на це заявниця отримала листа з повідомленням про те, що за нею стежать — на її будинку та подвір'ї було встановлено камери, які знімали цілодобово все її приватне життя та життя членів її родини. Лист також містив погрозу припинити журналістську діяльність. Матеріали, отримані в результаті такого відеоспостереження, поширювалися в мережу Інтернет. Заявниця першочергово звернулася до місцевої поліції із проханням розпочати кримінальну справу та вжити належних заходів щодо охорони її приватного життя та усунення втручання в сімейне життя. Натомість органи обвинувачення, уповноважені на проведення відповідного досудового розслідування, опублікували цілу доповідь щодо цього випадку. У ній вони публічно звинуватили заявницю та її адвоката у поширенні неправдивої інформації. При чому в тексті самої доповіді розкривалися особисті дані щодо неї та її найближчого оточення. Суд одноголосно дійшов висновку, що справді мало місце порушення ст. 8 КЗПЛ, яке полягало, по-перше, у невжитті правоохоронними органами жодних заходів, спрямованих на забезпечення приватності і недоторканності сімейного життя журналістки, та, по-друге, у тому, що своєю ж доповіддю самі публічні обвинувачі сприяли такому втручання, розголосивши особисту інформацію про заявницю, її друзів та членів родини.

Рішення від 17.01.19 р. у справі «Х та інші проти Болгарії» (заяви № 22457/16, № 22457/16)

Заявники — усиновлені італійцями діти-болгари та самі усиновлювачі — скаржилися на те, що під час перебування у дитячому будинку в Болгарії діти неодноразово ставали жертвами сексуального насилля. Заявники, зокрема, скаржилися на те, що уповноважені органи влади та правоохоронні органи Болгарії

¹⁵ Стаття 8 КЗПЛ. 1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. 2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

¹⁶ Khadija Ismayilova v. Azerbaijan. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-188993>.

не вживали належних заходів для усунення та запобігання таким випадкам, які, за словами заявників, були непоодинокими. У свою чергу, представники уряду держави-відповідача перед Судом відстоювали думку про те, що як тільки інформація про інциденти потрапила до ЗМІ, було розпочате розслідування, що мало на меті виявити всі обставини справи. Під час цього розслідування, як було встановлено Судом із наданих доказів та пояснень сторін, уповноваженими органами насправді було вжито всіх можливих у цій ситуації заходів, що передбачені болгарським законодавством. Скарга ж заявників ґрунтувалася на тому, що, на їхню думку, необхідно було вживати більш радикальних заходів, ніж ті, до яких вдалися правоохоронці. Суд, проаналізувавши всі обставини справи та процесуальне законодавство Болгарії, встановив, що органи державної влади вчинили всі необхідні та залежні від них заходи, які не дали вагомих підстав вважати, що мали місце випадки сексуального насильства у будинку для дітей, позбавлених батьківського піклування, де перебували діти-заявники до усиновлення. Відповідно порушення ст. 8 КЗПЛ не було.

Рішення від 24.01.19 р. у справі «Catt проти Сполученого Королівства» (заява № 43514/15)¹⁷

Заявником був чоловік, який у 2005 році брав участь у мирній акції протесту проти насильства. Ця акція привернула увагу поліції, унаслідок чого особиста інформація про її учасників (у тому числі і про заявника), дати народження, адреси, була внесена поліцейськими до бази даних екстремістів. Водночас сам заявник ніколи не був екстремістом, ніколи не притягався до кримінальної відповідальності, а ймовірність того, щоб він вчинив якісь екстремістські і протизаконні дії була мізерною. Заявник звернувся до компетентних органів із проханням видалити інформацію про нього з такої бази даних, однак йому відмовили. Суд, проаналізувавши надані сторонами докази та заслухавши їхні доводи, встановив, що мало місце порушення ст. 8 Конвенції. Суд зазначив у своєму рішенні, що шкода, завдана заявникові внесенням його особистих даних до такої бази, є однозначно не співрозмірною з метою таких дій правоохоронців.

Більше того, із урахуванням усіх обставин, особи заявника та характеру його активістської діяльності, ніякої потреби у внесенні інформації про нього до списку екстремістів не було. Так само Суд визнав, що необхідною була й відмова на прохання заявника видалити його особисті дані з уже згаданої бази. ЕСПЛ вказав, що інформація про цю особу не була настільки важливою, щоб її видалення спричинило значну шкоду або взагалі було небажаним.

Рішення від 24.01.19 р. у справі «Cordella та інші проти Італії» (заяви № 54414/13, № 54264/15)¹⁸

Заявниками у цій справі були близько десятка мешканців міста Таранто, що в Італії. Вони колективно скаржилися на те, що уповноважені органи державної влади та місцевого самоврядування відмовляються вживати жодних заходів для усунення негативного впливу на повітря у місті, який здійснюється внаслідок масштабних забруднюючих викидів від сталеливарних заводів. Із заяви видно, що такі заводи діють у межах міста ще з 1965 року. Місто Таранто у зв'язку з цим було вже внесено до низки місць, які потребують очищення та мешканці яких перебувають у зоні значного ризику. Тим не менше, незважаючи на все це, відповідальні органи державної влади не вживали жодних заходів та ніяк не втручалися у таку забруднюючу активну діяльність заводів, тоді як рівень забруднення все продовжує зростати. Заявники, зокрема, скаржилися на те, що вони не повідомляють про хід очисних заходів та навіть про терміни такого очищення, тоді як подальше перебування у зоні забруднення може мати негативний вплив на все населення міста та його околиць. У ненаданні інформації, важливої для забезпечення нормального та безпечного життя заявників, на думку останніх, порушує їхні права. Суд став на бік заявників та визнав, що органи державної влади справді не вжили всіх необхідних заходів, спрямованих на ліквідацію екологічної проблеми та на повідомлення мешканцям міста про всі дії, які вчиняються з цього приводу. На думку Суду, не було дотримано справедливого балансу інтересів, і тому колегія одноголосно визнала, що мало місце порушення ст. 13 у взаємозв'язку зі ст. 8 Конвенції.

¹⁷ Catt v. the United Kingdom. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-189424>.

¹⁸ Cordella and others v. Italy. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-189421>.